

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук педагогічних наук, доцента

Кравець Надії Степанівни

на дисертацію та автореферат **Сірант Нелі Петрівни**

«Естетичне виховання дитини в сім'ї засобами української народної педагогіки (друга половина XX століття)»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (01освіта/Педагогіка)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Актуальність дослідження Сірант Нелі Петрівни зумовлена низкою чинників:

– нагальною потребою наукових пошуків у галузі теорії та практики естетичного виховання в його етнопедагогічному сенсі, спричиненим глобальними процесами інформатизації, технологізації, урбанізації;

– потребою вивчення феномену сім'ї з позицій естетичного виховання молодого покоління, формування естетичної культури особистості;

– необхідністю використання культурно-історичної спадщини українського народу у практиці сімейного виховання.

Актуальність рецензованої дисертації посилюється тим, що в Україні відсутні цілісні наукові дослідження з питання можливостей використання освітньо-виховного потенціалу української народної педагогіки в естетичному вихованні дітей у сім'ї у другій половині XX ст.

Дисертація Сірант Н.П. є складовою частиною науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (номер державної реєстрації 0108U007644).

Тему дисертації затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 15 від 22.10.2014 р.) й узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових

досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 8 від 25.11.2014 р.).

Нові факти, одержані здобувачем

У дисертації уперше здійснено систематичний науковий аналіз теорії і практики естетичного виховання дітей в сім'ї засобами української народної педагогіки у другій половині ХХ ст.; розкрито сутність і значення естетичного виховання й схарактеризовано українську сім'ю як основний осередок зародження і розвитку естетичної культури особистості дитини; з'ясовано освітньо-виховний потенціал української народної педагогіки в естетичному вихованні дітей; уточнено цілі та виявлено зміст естетичного виховання дітей в українській сім'ї другої половини ХХ ст. засобами фольклору, декоративно-ужиткового мистецтва та народної іграшки; обґрунтовано можливості використання педагогічного досвіду естетичного виховання в сім'ї засобами української народної педагогіки для вдосконалення сучасної вітчизняної системи родинного виховання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів дослідження сприяло використання комплексу методів науково-дослідницької роботи. Серед теоретичних найбільш продуктивними стали аналіз філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної, мистецтвознавчої, етнографічної, історичної, соціологічної, публіцистичної літератури з проблеми дослідження; понятійно-категоріальний аналіз; синтез, узагальнення, систематизація, класифікація, прогнозування; Серед пошуково-бібліографічних – вивчення архівних і бібліотечних фондів, нормативно-правових документів, періодичних видань, результатів наукових досліджень та ін.; системно-історичних – розгляд суспільно-історичних і соціальних передумов й еволюції розвитку проблеми естетичного виховання дітей у сім'ї другої половини ХХ ст.; історико-

порівняльних – порівняння подій, фактів, поглядів на досліджувану проблему з реаліями сьогодення; *прогностичних* – виявлення умов ефективного використання прогресивного історичного досвіду у сучасній практиці естетичного виховання дітей в сім'ї.

Значення для науки і практики отриманих авторкою результатів

Наукові здобутки Н.П.Сіран, зокрема навчально-методичне забезпечення, втілене у змісті авторського посібника «Педагогіка сімейного виховання» складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень проблеми естетичного виховання дитини в сім'ї засобами української народної педагогіки в другій половині ХХ століття.

Основні результати дослідження впроваджено до освітньо-виховного процесу Львівської середньої загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 42 (довідка № 67 від 10 квітня 2019 р.), Львівського художнього ліцею при Львівській національній академії мистецтв (довідка № 72 від 16 квітня 2019 р.), НВК «Полоницька загальноосвітня школа І–ІІ ст. – ДНЗ» Буської районної ради Львівської області (акт № 53 від 09 квітня 2019 р.), Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 1497-Н від 22 квітня 2019 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 501 від 11 квітня 2019 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 482-33/03 від 09 квітня 2019 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 739 від 12 квітня 2019 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 16/19 від 22 березня 2019 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Результати дослідження Н.П.Сірант можуть використовуватися в організації естетичного виховання сучасних дітей та підготовці батьків й учителів для реалізації завдань формування естетичної культури вихованців, у

системі самоосвіти батьків і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, розширенні взаємодії з органами освіти та громадськими організаціями тощо.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

У першому розділі здійснено аналіз проблеми естетичного виховання дітей в історико-педагогічній ретроспективі; з'ясовано сутність та значення естетичного виховання дитини; охарактеризовано сім'ю як головний соціальний осередок естетичного виховання дитини; визначено й охарактеризовано освітньо-виховний потенціал української народної педагогіки.

У дослідженні уточнено основну дефініцію дослідження «естетичне виховання дитини», виокремлено основні компоненти естетичного виховання, що дозволило визначити завдання, функції й умови естетичного виховання, а також складові педагогічної роботи з прилучення дітей до світу прекрасного.

Дисертанткою доведено, що естетичне виховання молодого покоління упродовж всієї людської історії є важливою метою, а соціально-історична природа розвитку системи естетичного виховання визначена як комплексна, стійка і насичена специфічними культурними компонентами. Аналіз генези та сучасного стану системи естетичного виховання виявив наявність універсальних і специфічних характеристик, показав, що естетичне виховання здійснюється в дусі усталених уявлень про красу й гармонію. Вивчення базових ідей і принципів естетичного виховання уможливило виявити найбільш суттєві характеристики естетичного виховання.

У ході дослідження Сірант Н.П. з'ясувала і довела, що естетичне виховання як процес передбачає взаємодію дитини з освітніми середовищами в сім'ї, школі, закладі позашкільної освіти. Саме під їхнім впливом у неї формуються початкові художньо-практичні вміння та навички, розвиваються творчі здібності в різних галузях мистецтва, а під час відвідування театрів, музеїв, вернісажів, бібліотек тощо розширюється сфера прилучення до культурних традицій вітчизняної та світової культури, виробляється

естетичний смак, прищеплюються цінності, закладається потреба будувати життя за законами краси і добра.

Другий розділ присвячено з'ясуванню особливостей реалізації естетичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору; характеристиці декоративно-ужиткового мистецтва як важливого чинника естетичного виховання дитини в сім'ї; обґрунтуванню специфіки естетичного виховання дитини засобами народної іграшки тощо.

Доведено, що до основних засобів естетичного впливу на дітей у сім'ї належать: гра, навчальна діяльність (художньо-творча), праця, мистецтво, природа, народна педагогіка тощо. З'ясовано, що цілеспрямоване естетичне виховання дитини в сім'ї має здійснюватися на засадах традиційного родинного виховання, з урахуванням принципів народної педагогіки й використанням усіх доступних для цього методів і засобів естетичного впливу.

Зроблено висновок, що саме у сім'ї зберігається та реалізується освітньо-виховний потенціал фольклору, декоративно-ужиткового мистецтва, народної іграшки тощо, а цілеспрямоване використання їх в естетичному вихованні дітей у сім'ї має потужний виховний вплив на особистість дитини.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне назвати деякі дискусійні положення, а також висловити окремі зауваження і побажання:

1. У ході дисертаційного дослідження авторка недостатньо уваги приділила взаємодії виховних інституцій у процесі естетичного виховання дитини.

2. Завдання 5 передбачає обґрунтування прогресивних здобутків українців у царині естетичного виховання засобами української народної педагогіки в українській сім'ї другої половини ХХ ст. задля творчого використання у сучасних реаліях родинного виховання. Відтак, практичні

рекомендації щодо реалізації прогресивних здобутків досліджуваної проблеми у змісті роботи представлено оглядово.

3. Робота є історико-педагогічним дослідженням, що потребувало би звернення уваги на такі методологічні підходи як антропологічний, історико-педагогічний, хронологічний, термінологічний, які у роботі прослідковуються.

4. Додатки у роботі не представляють наукової цінності, оскільки носять теоретичний, а не прикладний характер.

Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені в 18 публікаціях автора, з яких: 8 – статей у фахових і міжнародних наукових виданнях (з них 16 одноосібних), 14 – матеріалів конференцій і тез доповідей, 1 – навчально-методичному посібнику.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації Н.П.Сірант.

Загальний висновок

Логіка дослідження, послідовність викладу та доказовість положень і висновків – це ті характеристики, які надають дисертаційному дослідженню цілісності, повноти, завершеності. Не викликає сумніву теоретичне і практичне значення проведеного дослідження, оскільки отримані результати та представлені узагальнення заслуговують на впровадження у процесі освітньої діяльності.

Висновки сформульовані дисертанткою чітко і повно, розкривають за поставленими в роботі завданнями основні надбання та результати дослідження. В опублікованих за темою дисертації працях викладено основні

положення, здобуті у процесі наукового пошуку. Зміст дисертації адекватно відображено в авторефераті.

Отже, дисертація ««Естетичне виховання дитини в сім'ї засобами української народної педагогіки (друга половина XX століття)», є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (п. 9, 11, 12, 13, 14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, зі змінами та доповненнями (Постанова Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. щодо кандидатських дисертацій, Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» № 40 від 12.01.2017 р.), паспорту спеціальності, а її авторка – Неля Петрівна Сірант заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (01 Освіта/Педагогіка).

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної та спеціальної освіти
ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника»

Н.С.Кравець

